

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ

**Покопчук О. А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри**

*Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир, Україна*

**Усюк Т. В., к.е.н.,
в.о. доцента кафедри**

*Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир, Україна*

Інтенсивне реформування економіки України, в сукупності з геополітичними подіями останніх років, стало чинником масштабних структурних деформацій національної економічної системи та посилення її нестабільності. Країна змістилася в центр уваги світового співтовариства, відношення якого до перспектив розвитку та можливостей економічної співпраці залишається неоднозначним. Спроможність держави забезпечувати соціально-економічний розвиток власними зусиллями стала ще більш обмеженою. Тоді як фінансова підтримка

міжнародних кредиторів дозволяє лише тимчасово підтримувати економічну стабільність. В зазначених умовах продуктивним джерелом економічного зростання економіки може бути іноземний капітал, що ідентифікує актуальність проблеми підвищення міжнародної інвестиційної привабливості України.

Інвестиційна привабливість країни є комплексною характеристикою, що відображає спроможність економіки залучати капітал і трансформувати його у вигоди для інвестора та соціально-економічний ефект для держави. Економіка України є привабливою для іноземних інвесторів, зважаючи на наявність природних та набутих чинників формування її інвестиційного потенціалу. Визначальними природними перевагами є вигідне економіко-географічне положення та потужний природно-ресурсний потенціал, найбільш цінними складовими якого є значні запаси мінеральної сировини та чорноземних ґрунтів. Вагомою набутою конкурентною перевагою України у міжнародному бізнес-середовищі є робоча сила, ключовими компетенціями якої є її високий освітній рівень та низька вартість. Зокрема, за рівнем освіти населення у 2015 р. Україна посідала 33 позицію з 141 країни [1], при цьому якісною детермінантою освітнього процесу виступає є володіння англійською мовою. За даним показником українці входять до 30 найкращих країн світу. При цьому вартість робочої сили в країні починаючи з 2014 р. є найнижчою у Європі [2]. Підвищує конкурентоспроможність України на міжнародному ринку капіталу її високий інноваційний потенціал. За рівнем глобального інноваційного індексу, складеного виданням Bloomberg, у 2015 р. вона посідала 33 місце серед 50 найбільш інноваційних країн [1].

Незважаючи на наявність вагомих конкурентних переваг інвестиційна привабливість економіки України залишається низькою, підтвердженням чого є динаміка відповідного індексу, розрахованого за методологією Європейської бізнес асоціації (у IV кварталі 2015 р. інвестиційна привабливість національної економіки оцінена на рівні 2,57 – нижче нейтрального рівня). При цьому 80% експертів ідентифікували інвестиційний клімат у країні як незадовільний, відмітивши відсутність реальних зрушень та корумпованість її політичного керівництва [3] (рис. 1).

Свідченням відсутності позитивної динаміки у реформуванні національної економічної системи та боротьбі з корупцією також є рейтингові оцінки міжнародних експертів. Зокрема, за результатами 2015 р. економіка України визнана репресивною і за рівнем економічної свободи віднесена на 162 позицію з 178 країн [4]. Зниження також зазнав індекс глобальної конкурентоспроможності: за даними Всесвітнього економічного форуму Україна посіла 79 місце, що на 3 пункти гірше від попереднього року [5]. Негативною також є аналітична рейтингова оцінка корумпованості влади, за результатами якої у 2014 р. Україна знаходилася на 142 позиції з 175 країн світу [6]. Позитивно оцінені лише зміни у інноваційному потенціалі країни.

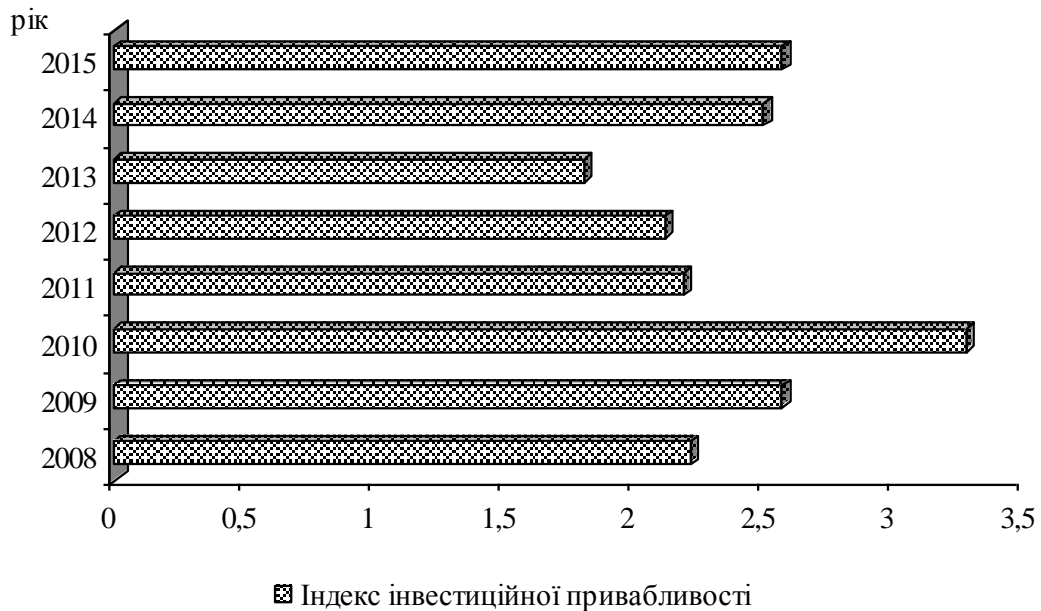

Рис. 1. Інвестиційна привабливість України за методологією Європейської бізнес асоціації, IV квартал року

Джерело: побудовано за даними [3]

Таблиця 1

Динаміка залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України

Показник	Рік					2015 р. до 2011 р., +/-
	2011	2012	2013	2014	2015	
Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн дол. США	7207	8401	4499	410	3763,7	-3443,3
Темп росту прямих іноземних інвестицій, %	111,0	116,6	53,6	9,1	у 9 разів	-
Сукупна вартість прямих іноземних інвестицій, млн дол. США	48991,4	53679,3	57056,4	45744,8	43371,4	-5620,0
Сукупна вартість прямих іноземних інвестицій на душу населення, млн дол. США	1,07	1,18	1,18	1,07	1,01	-0,06

Джерело: побудовано за даними [7]

Посилення макроекономічної та політичної нестабільності в сукупності з врахуванням результатів міжнародних рейтингових агентств щодо поточної та прогнозованої оцінки позицій України у глобальному економічному просторі знайшли відображення на динаміці реальних інвестиційних потоків іноземного капіталу в країну. До 2012 р. обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку, мав позитивні темпи зростання, що призвело до стійкого підвищення сукупної вартості іноземного капіталу до рівня 53679,3 млн дол. США. Військові події 2014 р. на території України призвели до суттєвого підвищення інвестиційних ризиків і, відповідно, спричинили різке скорочення потоків іноземних коштів в країну (табл. 1).

У 2015 р. обсяг прямих іноземних інвестицій зріс, однак їх сукупна вартість продовжувала скорочуватися, в результаті інтенсифікації процесу вибуття капіталу та курсової різниці. На початку 2016 р. обсяг іноземних інвестицій в розрахунку на душу населення знизився до рівня 2010 р., незважаючи на суттєве зменшення чисельності українців [7].

В сукупності вищезазначене дозволяє стверджувати про зниження інвестиційної привабливості України та її активності як суб'єкта на міжнародному ринку підприємницького капіталу. При цьому визначальними чинниками негативних тенденцій є не геополітичний конфлікт щодо території Криму та Сходу України, а все ж таки безсистемність й декларативний характер процесу реформування, нестабільність і непрозорість правового та регуляторного середовища, корумпованість влади, бюрократизація дозвільних процедур, недосконалість системи захисту іноземних інвестицій та ін. Це дозволяє стверджувати про необхідність коригування інвестиційної політики у напрямі підвищення прозорості інвестиційного ринку, удосконалення системи захисту іноземних інвестицій, раціоналізації галузевого розподілу іноземних інвестицій у контексті розробки та впровадження системи заходів інвестиційного та структурного спрямування, спрощення регуляторних процедур ведення бізнесу. Реалізація вищезазначених заходів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості економіки України, що прискорить процес відтворення та нарощування її потенціалу.

Література:

1. Україна у світових рейтингах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9160>.
2. Фактори інвестиційної привабливості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://inventure.com.ua/news/ukraine/factory_investicionnoj_privl_ekatelnosti_ukrainy.dpuf.
3. Офіційний сайт Європейської бізнес асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua>.
4. Index of economic freedom 2015. Heritage Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heritage.org/index>.
5. The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports>.

6. Звіт Transparency International Corruption Perceptions Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org/country/#UKR>.

7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.